

‘Het goede bij elkaar versterken’

Beleidsplan 2020 tot en met 2023
Stichting Geloven in Samenleven (GIS)

1. Visie

Het verbinden van verschillen en opkomen voor elkaar

2. Statutaire doelstelling

1. De stichting stelt zich ten doel de lokale en regionale praktische samenwerking tussen mensen van diverse religieuze en levensbeschouwelijke tradities te ondersteunen en te verbreden, vanuit de visie ‘verbinden van verschillen en opkomen voor elkaar’.

2. De stichting tracht haar doel te bereiken door het

- creëren van een netwerk en platform van en voor de bestaande initiatieven;
- ontwikkelen en uitvoeren van projecten rond urgente maatschappelijke vragen ter bevordering van sociale cohesie;
- bemiddelen tussen de lokale en regionale initiatieven enerzijds en deskundige trainers, coaches en/of facilitators anderzijds.

3. Uitdagingen in de omgeving

De stichting Geloven in Samenleven is ontstaan als een antwoord vanuit kerken, moskeeën en synagogen op een aantal maatschappelijke vragen waarvoor zij zich plaatselijk zagen staan. GIS heeft enkele jaren gefunctioneerd als een min of meer informeel netwerk dat vooral inzet op het bevorderen en ondersteunen van de lokale samenwerking. Deze samenwerking speelde en speelt zich altijd af rond lokale urgente maatschappelijke thema’s waarbij te midden van andere factoren religie een rol speelt.

De eerste grote uitdaging heeft van doen met tegenstellingen, spanningen en polarisatie. Deze spelen zich af rond allerlei items: opleiding, etniciteit, leeftijd, inkomen & vermogen en religie. Op een meer abstract niveau gaat het om strijdende mens- en wereldbeelden. Praktisch gezien lijken er nauwelijks contacten te bestaan tussen de onderscheiden groepen, kennis van en over elkaar is vertroebeld door allerlei beelden van elkaar. Onzekerheid over de eigen toekomst en herkomst (identiteit) en het gevoel niet gezien of gehoord te worden, uit zich in zowel radicalisering als het benoemen van buitenstaanders tot zondebokken. Lokaal is deze uitdaging o.a. zichtbaar in de vragen rond onder andere veiligheid van moskeeën en synagogen, huisvesting, werkgelegenheid en onderwijs. Ook de komst van een AZC kan een kristallisatiepunt zijn.

De tweede grote uitdaging kan samengevat worden onder de noemer van religiestress. Deze stress doet zich voor bij zowel ‘gelovigen’ als ‘ongelovigen’. Gelovigen tonen zich soms uiterst gevoelig voor kritiek op hun ideeën, symbolen en gewoonten. Ze voelen zich meer dan eens weggezet als achterlijk, deloyaal, buitenstaander en zelfs gevaarlijk. Hierbij speelt ook het reële spanningsveld

tussen godsdienstvrijheid enerzijds en mensen- en dierenrechten anderzijds een rol. Sommige ongelovigen op hun beurt zijn weer uiterst gevoelig voor religieuze uitingen in het publieke domein. Zij neigen er ook toe om religie aan te wijzen als de finale oorzaak van allerlei maatschappelijke problemen. Elk op eigen wijze lijken moslims, joden, immigranten, homo's, lesbo's, transgenders en asielzoekers de zondebokken van deze tijd. Lokaal zien we de religiestress rond kleding, spijswetten, kerkklokken, gebedsoproepen en – niet te vergeten – seksualiteit, relaties en gender.

Wat bij dit alles meespeelt is dat de lokale verhoudingen niet meer los staan van gebeurtenissen elders in de wereld. Conflicten in andere landen en werelddelen worden als het ware gekopieerd in de lokale verhoudingen in Nederland. Mondialisering (media, mobiliteit) en transnationale solidariteit langs etnische, religieuze en ook politieke lijnen spelen hierbij een grote rol. Incidenten en conflicten in bijvoorbeeld het Midden-Oosten, Marokko en Turkije werken direct door in de Nederlandse verhoudingen, ook lokaal.

4. Strategische overwegingen

Lokale kerken, moskeeën en synagogen in Nederland zijn binnen dit grote geheel betekenisvolle spelers. Zij – beter: hun leiding en besturen – dienen zich te verhouden tot de geschetste uitdagingen. Goed beschouwd verhouden ze zich sowieso tot die uitdagingen: door ze te negeren, door zich te gedragen als slachtoffers of door een proactieve opstelling te kiezen. Daarbij komt dat religieuze leiders en de gebedshuizen misschien wel invloed kunnen hebben op individuele christenen, moslims respectievelijk joden, maar dat ze hun standpunten, hun keuzes en hun gedrag niet direct kunnen sturen of bepalen. Dan hebben we het nog niet eens over de nauwelijks overbrugbare verschillen binnen elk van deze drie Abrahamitische godsdiensten. Tegelijkertijd ondervinden de leiders en bestuurders wel een zekere druk (van buiten en ook van elkaar) om zich te verantwoorden voor de standpunten en daden van mogelijke geloofsgenoten.

De stichting Geloven in Samenleven gaat uit van de veronderstelling dat kerken, moskeeën en synagogen minimaal in aanleg beschikken over het vermogen om op eigen wijze actief in te spelen op de geschetste uitdagingen, zowel in de richting van de lokale samenleving als in relatie tot hun eigen achterbannen. Daarbij zijn ook vormen van onderlinge samenwerking wenselijk en mogelijk. Juist ten tijde van religiestress en van religieuze verschillen kan die onderlinge praktische samenwerking (diapaxis) een betekenisvol signaal naar de samenleving zijn. Maar die samenwerking kan ook deel uitmaken van voortgaande educatie, dus van het leren van elkaar, mede met het oog op het eigen beleid en de onderlinge samenwerking.

Nu is samenwerking niet makkelijk. Onbekendheid met elkaar, verschillende manieren van werken, spanningen in de samenleving, onvoldoende motivatie en tekortschietende capaciteit (mensen, middelen) kunnen die samenwerking tegenhouden. Ook in dat opzicht moeten we elkaar niet overvragen.

Het valt ook op dat er weinig bekend is over lokale samenwerking rond lokale en veelal gedeelde maatschappelijke vragen ('diapaxis'). Ze zijn misschien te kleinschalig, te weinig spectaculair en te onzichtbaar. Bovendien trekken negatieve incidenten makkelijker de aandacht van publiek, politiek en media. Die negatieve incidenten sluiten ook meer aan bij de dominante beeldvorming. Vandaar

dat we ook actief zoeken naar goede voorbeelden van deze diapraxis. Impliciet komen zo ook de grote thema's, vragen (en dilemma's) aan de orde zoals veiligheid, klimaatverstoring, armoede, ongelijkheid, fundamentalisme en uitsluiting in beeld. De stichting Geloven in Samenleven zet strategisch in bij de concrete ervaringen van samenwerking op lokaal niveau. Daarbij zijn drie vragen van belang.

- Wat gebeurt er lokaal aan samenwerking tussen moskeeën, kerken en synagogen? We hebben al een fragmentarisch beeld op basis van de ervaringen gedurende de afgelopen jaren. Nader onderzoek kan een beter beeld geven. De zogenoemde *best practices* kunnen ook zichtbaar gemaakt worden
- Wat kunnen we – die lokale initiatieven en GIS – leren van die ervaringen? Gaandeweg kunnen we dan ook ontdekken welke specifieke ondersteuning (methoden, kennis) wenselijk is.
- Hoe kunnen we de lokale samenwerking helpen uitbreiden naar meerdere plaatsen? Tijdens een beleidsdag kwam de volgende uitdaging naar voren: 'het goede bij elkaar versterken'

In termen van grote woorden wil GIS op deze wijze bijdragen aan het zoeken naar een '*common good*', een '*common ground*' of een '*Weltethos*', niet als theoretische constructies maar als doordachte praktijken. Hier ligt ook de verbinding met meer academische inspanningen van anderen.

5. Doelen, doelgroepen en resultaten

Doelen

- De stichting Geloven in Samenleven wil de lokale samenwerking tussen moskeeën, kerken en andere gebedshuizen stimuleren en faciliteren.
- De stichting Geloven in Samenleven wil daartoe de basis leggen van een landelijk netwerk van lokale en regionale samenwerkingsverbanden van met name moskeeën en kerken, gericht op het uitwisselen van ervaringen, het leren van die ervaringen en het verbeteren van de lokale samenwerking.
- De stichting Geloven in Samenleven wil daartoe 4 regionale teams van gekwalificeerde contactpersonen instellen die per regio vraaggerichte adviezen kunnen geven en die inzicht hebben in de vigerende samenwerkingsverbanden in hun regio.
- De stichting Geloven in Samenleven wil daartoe een aantal specifieke methoden (verder) ontwikkelen om de lokale verhoudingen en de onderlinge samenwerking te verbeteren, zoals bruggenbouwen en collegiaal overleg tussen pastores en imams.

Doelgroepen

- Mensen die actief betrokken zijn bij in het bijzonder moskeeën en kerken in circa 200 plaatsen in Nederland met actieve of latente interesse in onderlinge samenwerking rond urgente lokale maatschappelijke vragen, spanningen en conflicten.
- Mensen die de potentie hebben om zich gedurende enkele jaren te verbinden aan GIS als regionale contactpersonen voor het netwerk geloven in samenleven.

- Professionals (al dan niet gepensioneerd) die hun kennis en kunde willen en kunnen delen.
- Lokale overheden die de ontwikkelde methoden in samenwerking met GIS toepassen.

Resultaten eind 2022

- Landelijk netwerk van lokale samenwerkingsverbanden, inclusief 4 regionale teams van goed toegeruste contactpersonen
- Actueel, kwantitatief en kwalitatief overzicht van de samenwerking in de 200 plaatsen
- Actuele Wordpress website
- 2000 abonnees op de nieuwsbrief
- Regionale netwerkbijeenkomsten (ca 2 per jaar)
- Toegang tot minstens 3 verschillende methoden voor interculturele en interreligieuze samenwerking op lokaal niveau
- pool van 5 – 10 trainers/coaches
- pool van 10 voorlichters
- 10 verzorgde trainings- en coachingstrajecten
- 20 regionale/lokale voorlichtingsbijeenkomsten

6. Strategische partners (stakeholders)

6.1. Overlegorgaan van Joden, Christenen en Moslims (OJCM)

Het OJCM is voor GIS een belangrijke toegang tot de lokale netwerken van de organisaties die deelnemen aan het OJCM:

- het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK)
- het Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom (NVPJ)
- de Raad van Kerken in Nederland (RvKN): Protestantse Kerk in Nederland, Rooms-Katholieke Kerk in Nederland, Oud-Katholieke Kerk van Nederland, Algemene Doopsgezinde Sociëteit, Remonstrantse Broederschap, Evangelische Broedergemeente in Nederland, Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers), Syrisch-Orthodoxe Kerk in Nederland, Leger des Heils, Anglicaanse Kerk in Nederland, Koptisch Orthodoxe Kerk, Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland, Orthodoxe Kerk in Nederland, Nieuw-Apostolische Kerk in Nederland
- het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO): de Islamitische Stichting Nederland (ISN), de Unie van Marokkaanse Moskeeorganisaties in Nederland (UMMON) e.a.

Het OJCM en GIS hebben de onderlinge communicatie en samenwerking vastgelegd in enkele afspraken (zie Handboek organisatie 2019).

6.2. Lokale initiatieven rond religie, levensbeschouwing en samenleving

Binnen en buiten de waarneming van GIS zijn er allerlei lokale interlevensbeschouwelijke samenwerkingsverbanden. Hun ervaringen zijn met name van belang voor GIS als ze zich richten op maatschappelijke vragen (diapraxis). Initiatieven die zich beperken tot de interreligieuze dialoog hebben voor GIS minder betekenis.

6.3. Landelijke en plaatselijke overheden

De landelijke overheid hecht waarde aan de ontwikkeling van methoden die mensen in staat stellen om te gaan met maatschappelijke spanningen en polarisatie. Voor lokale overheden geldt op lokaal niveau iets dergelijks. Bovendien doen laatstgenoemden een beroep op maatschappelijke organisaties om mee te werken aan de implementatie van beleid (klimaatbeleid, wet maatschappelijke ondersteuning). Overheden hebben niet altijd even makkelijk toegang tot de gemeenschappen rond moskeeën, kerken en synagogen. Vanuit het perspectief van GIS zijn deze overheden reële en potentiële klanten.

6.4. Instituties voor kennis en methoden

Binnen en rond het geschetste domein van GIS zijn allerlei organisaties actief met een vergelijkbaar dan aanvullend pakket aan diensten.

- Dialogue for Peaceful Change (<https://www.dialogueforpeacefulchange.org/>)
- FAHM Instituut (<https://fahminstituut.nl/>)
- Inside Polarisation (<https://insidepolarisation.nl/>)
- Islamic Institute Netherlands for Education and Research (<https://www.islamicinstitute.nl/>)
- Kennisplatform Integratie & Samenleving (<https://www.kis.nl/>)
- Nieuwwij (<https://www.nieuwwij.nl/>)
- PaRDeS (<http://www.stichtingpardes.nl/>)

7. Projecten

Het uitvoerend werk is ondergebracht in verschillende projecten:

- a. De opbouw van een lerend netwerk van lokale initiatieven inclusief de vorming van 4 teams van regionale contactpersonen vormt de vaste kern van Geloven in Samenleven. Het geheel is beschreven in een apart document (2020-2021), met projectbegrotingen 2020 en 2021. Financiering zal gezocht worden bij het ISN, UMMON en lidkerken van en/of fondsen in de achterban van de Raad van Kerken.
- b. Het project Bruggenbouwen (training) is uitgevoerd in Enschede en Leeuwarden en zal naar verwachting in 2019/2020 uitgevoerd worden in één of twee andere plaatsen. De ontwikkeling van de methode en de acquisitie is gefinancierd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De lokale trainingen komen voor rekening van de betreffende lokale (of provinciale) overheden. Het streven is om dit project na 1 juli 2020 te vervolgen.
- c. Het project 'Inburgering' is als pilot uitgevoerd in AZC's Sweikhuizen en Azelo en werd gefinancierd door COA. De verwachting is dat de pilot in de komende periode omgezet kan worden in een concreet aanbod aan het COA.
- d. Het project 'collegiaal overleg pastores en imams' zal ontwikkeld worden om te verkennen wat pastoors, imams en predikanten binnen de context van hun eigen plaats van elkaar kunnen leren. Het model kan wellicht uitgebreid worden naar de financiële mensen, de beheerders van de gebedshuizen en de mensen die zich inzetten voor sociaal werk. ISN en UMMON hebben interesse om dit te financieren.

- e. De inventarisatie van de samenwerking op lokaal niveau zal leiden tot een aantal *best practices*. De uitdaging is om die te vertalen in eenvoudige en laagdrempelige tips voor mensen die in hun situatie samen willen werken.

8. Organisatie

De stichting Geloven in Samenleven is in 2019 opgericht, als vervolg op het gelijknamige project. Het bestuur bestaat uit vier leden, twee leden met een Islamitische achtergrond en twee leden met een christelijke achtergrond. Het bestuur heeft drie adviseurs vanuit het Overlegorgaan Joden, Christenen en Moslims. De adviseurs zijn ook betrokken bij uitvoerende taken. De voorzitter van het bestuur van GIS ontvangt ook de uitnodiging (en de stukken) voor de vergaderingen van het OJCM.

Het bestuur van GIS stelt het beleid vast, ondertekent de contracten en ziet toe op de uitvoering van de werkzaamheden. Individuele bestuursleden kunnen ook uitvoerende taken voor hun rekening nemen. Ze ontvangen hiervoor geen vergoeding, wel kunnen ze hun onkosten declareren. De organisatie, de rol van het bestuur en vrijwilligers zijn beschreven in een organisatiehandboek (2019).

GIS kende bij de oprichting twee coördinatoren, de ene coördineerde de regionale contactpersonen en de ander coördineerde de projecten, beiden op vrijwillige basis. Momenteel liggen deze coördinerende taken bij adviseurs en bestuursleden. Het streven is om in 2020 een betaald algemeen coördinator aan te trekken, zowel voor de uitvoering van het netwerk project als ter ondersteuning van het bestuur (0,8 fte). Later zou dan een tweede parttime coördinator aangetrokken kunnen worden, mede afhankelijk van de financiering. De contactpersonen en de webmasters ontvangen binnen de wettelijke kaders een vrijwilligersvergoeding.

GIS kan op projectbasis mensen inhuren voor uitvoerende taken (training, coaching, rapportage etc.). Zij ontvangen een redelijke beloning voor hun diensten. Doorgaans gaat het om ZZP-ers.

De website van GIS zal geheel vernieuwd worden. Hiervoor zullen afspraken gemaakt worden met ISI media.

Het bestuur zal de volgende additionele zaken moeten regelen:

- ANBI status stichting
- Aansprakelijkheidsverzekering bestuurders
- BTW vrijstelling en betaalde opdrachten

De stichting GIS streeft naar een basisfinanciering voor de opbouw van het netwerk en de bestuurskosten. Hiervoor zijn gesprekken gaande met UMMON, ISN en Kerk in Actie/Kerk en Wereld (protestants). GIS zal ook contact opnemen met katholieke organisaties en fondsen. Het project Bruggenbouwen krijgt tot 1 juli 2020 financiering vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de methodiek ontwikkeling en de acquisitie. GIS is in gesprek over een nieuwe afspraak voor na 1 juli 2020. De uitvoering van dit project op lokaal niveau krijgt financiering vanuit lokale of regionale overheden. De andere projecten zijn nog in een prille fase; de uitvoering is afhankelijk van financiering door fondsen en samenwerkingspartners.